

УДК 821.161.1–92: 32(477)

ОСОБЛИВОСТІ ТА ДЖЕРЕЛА ВИСВІТЛЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ПОЛІТИЧНОЇ ТЕМАТИКИ НА ШПАЛЬТАХ РОСІЙСЬКОЇ ЯКІСНОЇ ПРЕСИ

Інна Завгородня

*Московський державний університет імені М. В. Ломоносова,
вул. Мохова, 9, 103009, Москва, Росія, e-mail: referent@journ.msu.ru*

Проаналізовано висвітлення політичних (і не тільки) подій в Україні на сторінках російської якісної преси.

Ключові слова: Україна, українська тематика, інформація, інформаційні війни, російська якісна преса, інформаційний привід, політичні події в Україні.

Нині констатуємо пильну увагу російських журналістів до подій, що відбуваються в Україні, і їх широке висвітлення на шпальтах російської преси. З цього приводу ті ж журналісти навіть говорять, що найцікавіші політичні події Росії 2004 року відбулися за її межами, а зокрема — в Україні. Від себе додамо, що ситуація аж ніяк не обмежується позаминулим роком. Зробивши навіть поверховий контентаналіз, можна простежити, що рівень уваги не знижується, і що за подіями в Україні стежать досить прискіпливо. Українська тематика, наприклад, у щоденних газетах, де інформаційна картина складається з інформаційних приводів, набагато перевищує ті події найчастіше з внутрішнього життя країни, що за логікою здорового глузду мали би бути цікавими для Росії.

Нас цікавлять передусім якісні видання ліберально-демократичного спрямування і федерального значення, що видаються в Москві. У нашій статті розглянемо, зокрема, тенденції у висвітленні подій в Україні на прикладі газети “Коммерсант”, “Новые известия”, “Новая газета”. Нами обрано для вивчення саме ці видання для спроби відтворення образу України, що складається внаслідок висвітлення українських подій. Ми не беремося аналізувати образ України взагалі, що твориться в уяві пересічного росіянина, завважаючи, що в цьому процесі все ж головну роль відіграє телебачення, повністю підконтрольне державі. Ліберальна преса у цьому випадку цікава з двох причин. По-перше, об’єктивно це головне джерело інформації про Україну саме для еліти, сприйняття якої має прямий вплив на політичні відносини двох країн, а по-друге, лише у пресі, що через порівняну мізерність накладу, дорожнечу і територію розповсюдження, яка обмежується Москвою і Петербургом, все ж представлено плюралізм думок і оцінок, хоча це й не має рішучого впливу на формування суспільної думки у Росії взагалі.

Але найперше завдання, яке ми ставимо перед собою, це пошук оптимального шляху висвітлення подій в Україні у російській пресі з тим, щоб це слугувало реалізації взаємовигідної співпраці України і Росії, а не було б ресурсом політичних спекуляцій і передвборчої маніпуляції.

Отже, поділимо статтю на два тематичні блоки: власне інформація, що стосується України, і місце, яке вона посідає серед іншої тематики у інформаційній картині світу, що створюється на шпальтах газет. А у випадку з якісною пресою нас цікавить зокрема походження інформації, що використовується під час написання матеріалів про Україну. У майбутньому таким чином можна робити спроби творення державної зовнішньої інформаційної політики. У випадку з Росією, певно, вона має бути зваженою в умовах постійних інформаційних війн, що ведуться в інформаційному просторі. Отже, на нашу думку, треба мати чітке уявлення про інформаційне поле сусідньої країни, щоб мати змогу його коригувати або хоча б передбачати можливість його впливу на щоденну політику і на перспективу розвитку подій.

Розгляньмо для прикладу щоденну газету “Коммерсант”, що є безумовним лідером на ринку московської якісної преси. Ми проаналізували шпальту видання, присвячену міжнародній політиці від лютого до травня 2005 року. Якщо не брати до уваги поодинокі випадки написання матеріалів про певну країну через наявність інформаційного приводу, наприклад, виборів, то на шпальтах газети можна простежити постійні тематичні лінії. Аналіз показав, що у панорамі міжнародного життя газети постійно висвітлюються події у таких країнах, як Україна, Грузія, Молдова, Киргизія і США. Причому Україні приділено найбільшу увагу. Серед тем, що висвітлювалися за цей період, переважає зовнішньополітична діяльність Віктора Ющенка, зокрема міжнародні контакти України, наприклад, з Польшею, Грузією, ГУУАМ, ЄС і США. Звичайно, домінантними є відносини між Україною і Росією. Серед тематичних векторів: інтеграція до ЄС і НАТО, конфлікти всередині країни, справа Гонгадзе і можливість експорту революції до Росії.

Тепер перейдемо, власне, до джерел журналістських матеріалів. Відповідними джерелами нашого аналізу було проходження практики у міжнародному відділі газети “Новые Известия”, а також спілкування з журналістами інших видань та аналіз їхніх публікацій. Найприйнятніший спосіб отримання якісної інформації з іншої країни — від журналіста, що у ній живе і знаходиться, так би мовити, “у ситуації”. Саме цим шляхом пішли більшість російських газет, що претендують на подання якісної інформації. Так, власних кореспондентів у Києві мають такі газети, як “Известия” (Яніна Соколовська), “Новые Известия” (Яна Сергєєва), “Новая газета” (Яніна Васьковська), “Коммерсант” (Олександр Виноградов, Юрій Свірко, Андрій Черніков, Ігор Сєдих), “Время новостей” (Світлана Степаненко). Є кореспондент і в урядовій “Российской газете” (Івана Горіна).

Власні кореспонденти, як правило, використовуються для отримання ексклюзивної інформації, наприклад, численні інтерв'ю з українськими політиками Яни Сергєєвої для “Новых Известий”. Наявність такої великої кількості власних кореспондентів російських газет викликана ще й постійною увагою до української тематики. Таке явище загалом оцінюється нами позитивно, оскільки, на нашу думку, сприяє об'єктивності у висвітленні подій в Україні. Отже,

найпершим джерелом інформації є власний кореспондент. Зазначмо, що є й газети, які не мають власних кореспондентів, або не мають постійних працівників у Києві, що дотримуються у матеріалах певної редакційної політики і відповідно — відзначаються сталими акцентами і оцінками. Але тоді газети безумовно програють своїм конкурентам у об'єктивності.

Інколи паралельно над створенням матеріалу працює московський журналіст, що часто виступає співавтором з місцевим кореспондентом, подекуди, готуючи аналітику та відповідні коментарі з російського боку, якщо справа стосується Росії.

Третім джерелом є матеріали інформаційних агенцій та інших ЗМІ. Йому (джерелові) також варто приділити увагу, оскільки в цьому випадку маємо явище віддзеркалення інформації, що, звісно, переосмислюється, але багато в чому вже визначається під час написання. Тут важливо розуміти, які саме ЗМІ використовуються найчастіше.

Це передусім підрозділ Політика/СНД у РІА-Новости, а також матеріали стрічки агенції Інтерфакс-Україна. Використовується також інформація з українських ЗМІ, у тому числі — інтернетних. У даному випадку кореспондент у Москві послуговується, як правило, такими ресурсами, як інтернет-газета “Українська правда”, інтернет портал “Корреспонт.нет”, “Форум”, а також сайт “Подробностей” і сайт “5 каналу”. Залежно від переваг і напрямку газети, що визначається у відборі тем для висвітлення і аналізу, використовуються також матеріали регіональних ЗМІ, що часто мають відповідне політичне забарвлення і характер матеріалів. Тобто, якщо журналіст націлений на пошук компромату або інформації, яку можна використати як реверанс у бік Росії, він шукає інформацію, наприклад, на ресурсах Криму.

Отже, у висновку можемо зазначити, що політичним подіям в Україні на сторінках російської якісної преси приділяється прискіплива увага. Звичайно, це пояснюється економічними і зовнішньополітичними інтересами Росії. Загальновідомо, що ці інтереси останнім часом було дещо прищемлено, тому й відбувається така скрупульозна увага до подій, що можуть мати прямі економічні наслідки.

Друга причина — радше ментальна. На нашу думку, російська аудиторія звикла до певного обсягу інформації з країн СНД. Тобто, після аналізу інформаційної картини складається враження, що пересічний мешканець Москви і досі живе в Радянському Союзі, так би мовити, інформаційно. А до того ж цей мешканець щодня стикається з величезною кількістю мігрантів з колишніх союзних республік. Та більше, він (цей пересічний громадянин) і сам за походженням — мігрант або має родичів і друзів у СНД. То ж аудиторія Москви і Петербурга споживає таку інформацію, бо має в ній потребу.

І третя причина, що бачиться нам у підвищеній увазі російської преси ліберально-демократичного спрямування до подій в Україні, — природний інтерес до змін у країні, багато в чому подібної до їхньої. Тобто спостерігаємо майже лабораторний аналіз політичних подій і тенденцій разом з порівнянням, відстежуванням впливу і можливістю перейняти досвід і певні результати для власної країни.

**FEATURES AND CHANNELS OF INFORMATION OF UKRAINIAN
POLITICAL THEMES ON RUSSIAN QUALITY PRESS PAGES**

Inna Zavgorodnja

Lomonosov Moscow State University

103009 Moscow, Mokhovaya Str. 9

Tel. office: +8 107 926 1545072

E-mail: 2003inn@rambler.ru

The article attempts to analyze the illustration of the political events (not political only) in Ukraine on the Russian quality press pages.

Key words: Ukraine, Ukrainian themes, information, informational wars, Russian quality press, informational ground, political events in Ukraine.

Стаття надійшла до редколегії 05.06.2006

Прийнята до друку 12.03.2007